

Väliarviointi: Taiteilijan työskentelyedellytysten kehittämisohjelma (Tyrskyt) 2017–2020

Sisällys

Alkusanat	2
Ohjelman taustaa	2
Kahta en vaihda: Taiteilijoiden toimeentulo- ja työskentelyedellytyksiä ja taiteen saatavuuden ja saavutettavuuden edistämistä	2
Taiteenaloista painottuivat ”pienet”	3
Läänintaiteilijat tuuliajolla	3
Taiken sisäistä yhteistyötä kaivattiin	4
Tavoitteet 2017–2021	5
Resursointi	6
Itsearviointikeskustelu	6
Aloitettiin työsuunnitelmalla ilman kehittämisohjelmaa	6
Kaikkea ei tarvitse tehdä yksin, tiimi on turvana	6
Hyviä ja huonoja yllätyksiä matkan varrella	7
Pitkäjänteinen toiminta on vaikuttavaa	7
Taiteenalojen ja alueiden kattavuus	7
Miten Taiken sisäinen yhteistyö sujuu? Taikessa on paljon kehittämistyötä, pitää muistaa varata aikaa yhteistyön rakentamiseen myös sisäisesti.	8
Onkohan aika on mennyt läänintaiteilijanimikkeen ohi? Tarvitaan tyyppejä sekä tuottajalinjalta että taiteilijalinjalta, näin tulee hyvää linkkiä todellisuuteen.	8
Miten työn vaikutuksia ja vaikuttavuutta kannattaisi kuvata?	8
Haasteita	9
Onnistumisia	9
Keskustelijoiden kehittämisehdotuksia	9
Suosituksat	9
Liite: Itsearviointikeskustelun osallistujat ja taustakysymykset	10

Alkusanat

Käsillä oleva dokumentti on raportti syksyllä 2020 käydyistä kehittämishojelman sisäisestä arviointikeskustelusta. Keskustelun tavoitteena oli käydä itsearviointina¹ läpi kehittämishojelman tavoitteiden onnistumista, haasteita ja kehittämistarpeita. Tavoitteena on myös, että kyseinen asiakirja täydentää kehittämishojelmien omaa raportointia.

Keskustelun pohjana oli kaikille kehittämishojelmille yhteinen kysymysrunko. Alla oleva itsearviointikeskustelun dokumentointi perustuu keskustelusta tehtyyn muistioon ja nauhoitteeseen. Otsikon mukaisesti kyseessä on väliarviointi, koska aineistona on keskustelun lisäksi käytetty kehittämishojelman dokumentteja arviointikeskustelun taustoittamiseksi. Arvioinnin lisäksi raportissa annetaan suosituksia (väliarvioinnin koonnut työryhmä).

Keskustelun kysymysrunko sekä osallistujat liitteenä.

Ohjelman taustaa

Taiken kehittämistoimintaa ohjaavat laki Taiteenedistämiskeskuksesta, hallitusohjelmat, OKM:n hallinnon-alan strategiset tavoitteet, kulttuuri- ja taidepolitiikan strategiset tavoitteet sekä Taiteen edistämiskeskuksen oma strategia ja tulossopimus OKM:n kanssa. Taiken ohjelmatoiminnan tavoitteena on ammattitaiteilijoiden aseman ja toimeentulon edistäminen. Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämishojelma nostaa tämän tavoitteen erityisen vahvasti esille. Kehittämishojelma on toiminut nykyisessä muodossaan vuodesta 2017 lähtien.

Kahta en vaihda: Taiteilijoiden toimeentulo- ja työskentelyedellytyksiä ja taiteen saatavuuden ja saavutettavuuden edistämistä

Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämishojelman taustalla ovat Taiken vuosien 2017–2019 strategiset painopistealueet. Kehittämishojelmatyö tukee Taiken rahoitustoimintaa ja osaltaan toimii instrumenttina Taiken lakisääteiseen tehtävän hoidossa. Lakisääteisyys myös perustelee kehittämishojelman pysyvyyttä. Kehittämishojelman toiminnan painotuksia ja toimenpiteitä on tarkasteltu vuosittain.

Koko kehittämishojelman toiminnan ajan on oltu taiteilijuuden peruskysymysten äärellä. Vuoden 2020 toimintasuunnitelmassa tehtäväkenttä tiivistyi koskemaan taiteilijan työskentelyolosuhteita, sirpaleista tulomuodostusta, haasteellista työmarkkina-asemaa, sosiaaliturvaa ja työstä maksettavaa korvausta.

Vuodesta 2019 lähtien lähdettiin rakentamaan yhteistyötä valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen kanssa (Suomen taiteilijaseura, Ornamo, Näyttelijäliitto, Kirjailijaliitto jne.). Yhteistyön sisällöksi kiteytyi "reilun taiteen" agenda. Reilun taiteen manifesti -viestintäkampanjaa on toteutettu vuosien 2020-21 aikana. Kampanjasivustolle on koottu palkkiotaulukoita, ohjeistuksia ja sopimusmalleja. Kampanja oli myös mukana Taiteen ja kulttuurin barometrin 2019 (Taiteilijan toimeentulon muodot) lanseerauksessa.

Saatavuus ja saavutettavuus -näkökulmat ovat toteutuneet sekä alueellisissa taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä vahvistavissa projekteissa ja verkostotyössä sekä suunnittelupanoksena kuntien kulttuuritoiminnan asiantuntijapalveluiden rakentamisessa.

Läänintaiteilijat ovat edistäneet alueellisissa projekteissaan ammattitaiteilijoiden työskentelyedellytyksiä etsimällä uusia työtilaisuuksia ja näkyvyyttä taiteelle yhteistyöverkostoja kanssa. Toiminnan

---

¹ Itsearvioinnin määritelmä: Itsearvioinnilla tarkoitetaan organisaation omana toimintanaan toteuttamaa arviointia, jonka avulla saadaan selville näkemykset mm. toimintaan liittyvistä kehittämistarpeista, tärkeinä pidetyistä asioista, toiminnan vahvuuksista sekä aikaansaaduista tuloksista ja kehityksestä. (Innokylä: itsearviointi toiminnan kehittämisen välineenä).

painopisteitä ovat olleet taiteilijoiden sparraus, uusien jakelukanavien ja -areenoiden testaus, joista konkreettisia tuloksia saatiin mm. valokuvataiteen Lainaeditio-projektista. Pilotin pohjalta koottiin mallinnos sarjallisen visuaalisen taiteen kokoelmasta osana yleisiä kirjastopalveluita ja se esiteltiin OKM:lle jatkotoimenpiteitä varten.

Kaupunkien kanssa hyviä yhteistyömuotoja on syntynyt mm. ympäristötaiteessa Jyväskylän kaupungin kanssa ja Tampereella kirjallisuusalan toimintaympäristön vahvistamisessa. Sparrausta ei järjestetty pelkästään ammattilaistapaamisissa vaan myös Kuopion, Joensuun ja Mikkelin taidemuseoiden yhteistyötä vahvistaneessa M_Itä? -biennaalissa. Erilaiset isommat ja pienemmät valtakunnalliset ja alueelliset tilaisuudet ovat kehittyneet taiteilijakuntaa palveleviksi ja merkityksellisiksi.

Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämisohjelmassa pilotoitiin muutamien TE-toimistojen kanssa yhteistyötä. Alueellisissa kokeiluissa uusia avauksia olivat mm. taiteilijayhdistysten 100 % palkkatyökokeilut taiteilija-asiakkaille ja taiteilijoita ja yrityksiä kohtauttaneet "Art Talent Meet" -tilaisuudet (Tampere) ja TE-toimiston live-esitykset (MessiLive) taiteilijoiden/luovien toimijoiden kysymyksistä (Kuopio). Kehittämisohjelma oli myös mukana Turun taideakatemia Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeessa.

Taiteenaloista painottuivat "pienet"

Työskentelyedellytysten kehittämisohjelmassa on ollut läänintaiteilijoiden työn kautta edustettuna runsas kirjo taiteenaloja. Mukana on ollut niin kuvataide ja kirjallisuus kuin pienemmät taiteenalat nukketeatteri, performanssi, sarjakuva ja ympäristötaide.

Toimintasuunnitelmissa onkin todettu "pienien" taiteenalojen painottuvan. Kirjallisuudessa on keskitytty erityisesti runouden edistämiseen, teatterin alueella taas ovat painottuneet nukke- ja esineteatteri, työpanosta on myös suunnattu sarjakuvan, valokuvan ja performanssin edistämiseen, kuva- ja visuaalisten taiteiden alueella ovat painottuneet ympäristötaide ja julkisen taiteen projektit. Alueellisesti tämä työ on tapahtunut Pirkanmaan, Keski-Suomen, Satakunnan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Varsinais-Suomen ja Päijät-Hämeen maakunnissa, painottuen maakuntien keskuskaupunkeihin. Myös taiteilijan asiantuntijuuden ja välittäjätoiminnan kehittämisohjelmassa on työskennellyt läänintaiteilijoita, joiden työssä ovat painottuneet taiteilijoiden työskentelyedellytykset. Tätä kautta on saatu maakunnallista painotusta edellisten lisäksi Pohjois-, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle sekä Pohjanmaan maakuntaan.

Läänintaiteilijat tuuliajolla

Kehittämisohjelmatyön alkaessa painottuivat teemalliset ohjelmat. Suurin osa läänintaiteilijoista oli kuitenkin rekrytoitu alueellisten taidetoimikuntien ehdottamiin alueellisiin tehtäviin, joissa taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämiseen haettiin toimintamalleja ja rakenteita. Taiteenalojen ja maakuntien verkostojen ja rakenteiden kehittämistarpeet olivat toisistaan poikkeavia, joten ryhmän yhteistyön rakentamiseen haluttiin kiinnittää erityistä huomiota.

Toimintasuunnitelmissa vuosina 2017–19 nostettiin esille ohjelman tavoitteiden kirkastaminen ja läänintaiteilijoiden ohjelmayhteyden konkretisoiminen ja koheesion lisääminen. Haastetta lisäsi välittäjätoimintaan ja työllisyyttä tukeviin rakenteisiin liittyvän kehittämisohjelman suunnitteleminen työskentelyedellytysten kehittämisohjelman yhteydessä. Tämä myös kirjautui riskiksi alkuvuosien toimintasuunnitelmissa.

Vuoden 2019 toimintasuunnitelmassa laaja-alaisuus ja hajanaisuus oli käännetty mahdollisuudeksi: miten voidaan tunnistaa paremmin läänintaiteilijoiden osaaminen ja sitä kautta toisilta oppiminen. Vuodesta 2020 lähtien rakennustyö tuotti tulosta, aikaisemmin hajanainen kehittämisohjelma oli saatu yhtenäisemmäksi ja läänintaiteilijoiden alueellisille projekteille oli löydetty yhteistä tulokulmaa.

Työskentelyedellytysten kehittämisohjelmalle rekrytoitiin vetäjä vuonna 2018. Erityisasiantuntija Saara Vesikansan aloitettaessa ohjelman vetäjänä pystyi aikaisempi koordinaattori erityisasiantuntija Antti Huntus keskittymään lyhytohjelman suunnitteluun ja organisointiin.

Kehittämisohjelmassa suunniteltiin pilotti läänintaiteilijan omaehtoisesta taiteellisesta työstä syksyllä 2019. Läänintaiteilijan toimenkuvaa kehittänyt 2.0-valmistelutyö kiteytti kehittämisohjelman läänintaiteilijoiden ammatti-identiteettiä = "ammattitaiteilija-läänintaiteilija". Pilotit selkiyttivät taiteilijataustaisen läänintaiteilijan työnkuvaa ja paransivat työhyvinvointia ja ovat jääneet Taiken toimintaan pysyväksi työmuodoksi.

Taiken sisäistä yhteistyötä kaivattiin

Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämisohjelman toimintasuunnitelmissa näkyy vahvana yhteistyötarve Taiken sisällä. Toiminnan alkuvaiheessa viraston sisäinen kehittäminen kiinnosti kovasti ja yhteistä näkökulmaa ja perusteluja haettiin mm. työryhmässä, joka mielti taiteilija-apurahan kuukausisumman korotusesitystä eduskunnalle. Todettiin myös tarve laajemmin miettiä linjauksia taloudellisiin toimintaedellytyksiin liittyvään kehittämistyöhön (mm. eläke- ja sosiaaliturva sekä tekijänoikeudet). Lopulliseksi syyksiksi tälle työlle tuli v. 2020 STM:n vetämänä alkanut laajempi sosiaaliturvauudistus². Taikessa perustettiin v. 2020 Taiteilijan sosiaaliturva ja toimeentulo -työryhmä ja Taiken laajempaan tavoitteena onkin saada taiteilijoiden erityinen työmarkkina-asema kuulluksi valmistelemissa työryhmissä.

Sisäisesti kaivattiin yhteyttä muihin Taiken kehittämisohjelmiin, joiden kautta tutkittiin mahdollisuuksia vahvistaa taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä esimerkiksi julkisen taiteen, hyvinvointitoiminnan, lasten- ja nuorten kulttuuritoiminnan tai uudenlaisten asiantuntijuuksien kautta. Vuonna 2017 mietittiin myös taide- ja tiedettä yhdistävää painotusta.

Taiken avustustoimintaan ja rahoitustoimintaan haettiin yhteyttä. Erityisesti vuosien 2017–2019 aikana suunniteltiin yhteisiä toimintamalleja tai kehittää tapaa järjestää taiteilijoille infoja, joissa keskityttäisiin rahoituksen hankkimiseen verkosto-, yhteistyö- ja toki apurahoituksenkin kautta.

Vuonna 2019 suunniteltiin Taiken kaikkien erityisasiantuntijoiden yhteistyötä mm. kutsumalla koolle teemallisia tapaamisia ja vahvistettiin yhteistyötä viestinnän kanssa. Toimintamalliksi valittiin taiteentalakohtaiset taiteen tukea ja kehittämisen vastuualueita yhdistäneet työryhmät esittämissä taiteissa, kirjallisuudessa ja visuaalisissa taiteissa. Näiden työryhmien työ jatkuu edelleen.

---

² Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on ihmisen näkökulmasta nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, joka mahdollistaa työntöön ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Uudistusta valmistelee parlamentaarinen komitea vuosina 2020–2027. Komitea käsittelee perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea ja niiden välistä yhteyttä ja rahoitusta sekä palveluiden nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin.

Tavoitteet 2017–2021

2017

- lyhytohjelma (=taiteilijan asiantuntijuus ja välittäjätoiminta) käynnistetään painottuen työllisyyttä tukeviin rakenteisiin
- Läänintaiteilijoiden ohjelmayhteys konkretisoidaan ja LT:t tiimiytetään
- Käynnistetään rahoitusinfot

2018

- Edistää ohjelman koheesiota ja kehittää kokeilevan projektitoiminnan kulttuuria
- Vahvistaa taiteilijoiden työelämätaitoja ja -valmiuksia
- Etsiä Kehvan ja Tatun yhdyspintoja, löytää yhteiset kehittämiskohteet ja luoda yhteistyölle toimintamalli

2019

- Pienet taiteenalat, taiteilijoiden sparraustilaisuudet ja uudet jakelukanavat & areenat
- Yhteistyö taiteilijajärjestöjen kanssa: taiteilijoiden aseman ja työllistymisen edistäminen
- Voimavarojen kohdennus: Läänintaiteilijoiden osaamisen tunnistaminen ja toisilta oppiminen

2020

- Kehittää taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä koko maassa
- Edistää reiluja korvauskäytäntöjä
- Mallintaa kuntien ja Taiken yhteistyötä kuntien kulttuuritoimintalain hengessä

2021

- Edistää taiteilijoiden reiluja korvauskäytäntöjä
- Edistää taiteilijoiden sosiaaliturvaa ja toimeentuloa
- Parantaa taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä alueilla (läänintaiteilijaprojektit)

Yhteistyökumppanit

- 2017
- OKM
  - Suomen taiteilijaseura
  - SKR
  - maakuntien liitot
  - alueelliset järjestöt

- 2018
- Taiteilijan ammattiin valmistavat korkeakoulut

- 2019
- Taiteilijajärjestöt (Taiteilijaseura, Näyttelijäliitto, Kirjailijaliitto, Ornamo)
  - Läänintaiteilijoiden paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset yhteistyökumppanit (kunnat, taiteilijajärjestöt, kulttuurilaitokset, maakunnat, yritykset, taiteilijat ja vapaat ryhmät, osuuskunnat, taidelaitokset)
  - Kuntaliitto
  - OKM
  - Taiteen tiedotuskeskukset
  - TE-toimistot

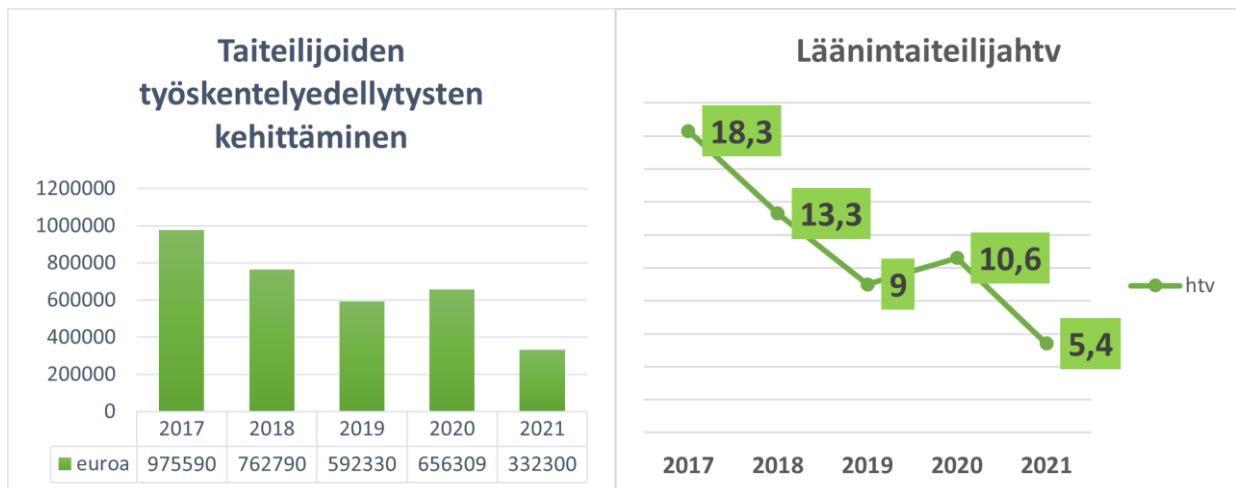
- 2020
- Valtakunnalliset taiteilijajärjestöt (Suomen taiteilijaseura, Kirjailijaliitto, ESKUS, Ornamo, Freelancenäyttelijät)
  - Kuntaliitto
  - OKM
  - Taiteen tiedotuskeskukset
  - Pirkanmaan liitto
  - TE-toimistot
  - Pirkanmaan ELY-keskus
  - Pirkanmaalaiset taiteilijajärjestöt, osuuskunnat, taiteilijat
  - Tampereen kaupunki, Mänttä-Vilppulan kaupunki

- 2021
- Suomen Taiteilijaseura, Kirjailijaliitto, Näyttelijäliitto, TEME Freelancemuusikot, muut taiteilijajärjestöt
  - Tanssin ja valokuvan aluekeskukset
  - Taiteen tiedotuskeskukset
  - STM
  - MELA
  - Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen TE-toimistot
  - Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan ELY-keskukset
  - Tampereen kaupunki, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan kuntien kulttuurivastaavien verkosto
  - THL
  - Kulttuurikeskus PiiPoo
  - Turun taideakatemia

Resursointi

Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämiseen kehittämisohjelmalla kohdennettiin vuosina 2017–2021 Taiken rahallista panostusta runsaat 3,3 miljoonaa euroa.

Henkilötyövuosina tarkasteltaessa kehittämisohjelman aikana on työllistännyt 56,6 henkilötyövuotta.

Itsearviointikeskustelu

Aloitettiin työsuunnitelmalla ilman kehittämisohjelmaa

Useimmat keskusteluun osallistuneista läänintaiteilijoista olivat aloittaneet työnsä omalla työsuunnitelmallaan ilman yhteyttä kehittämisohjelmaan. Tämä lähtökohta oli aiheuttanut välillä epäselvyyttä ja monitulkintaisuutta. Toisaalta kuitenkin koettiin, että kaiken kaikkiaan oma työsuunnitelma istui hyvin myös kehittämisohjelman tavoitteisiin. Työ olisi kuitenkin keskustelijoiden mielestä ollut tehokkaampaa, jos ohjelmaan ja sen tavoitteisiin olisi perehdytty paremmin työn alkaessa.

Siinä vaiheessa, kun ohjelma sai ”oman” koordinaattorin, kehittämisohjelma muotoutui selkeämmin toiminnan raamiksi.

Kaikkea ei tarvitse tehdä yksin, tiimi on turvana

Kehittämisohjelma alun hapuilun jälkeen koettiin hyvänä rakenteena, joka tuo mukanaan työtä tukevan tiimin ja se oli työtä jaksottava rakenne. Samalla kuitenkin nähtiin tärkeänä arvona läänintaiteilijan oma toimintavapaus ja itseohjautuvuus. Koordinaattorin rekrytoiminen toi myös uudenlaista yhteyttä ohjelmassa toimivien välille. Tiimin lisäksi tukea antavana tahona koettiin oma toimipiste.

Hyvät työsuunnitelmat, yhteisön tuki, koordinaattori ovat olleet avainasemassa kehittämisohjelman onnistumisissa. Kehittämisohjelman suunnitteluun pitäisi lähteä ohjelmatyö- ja vetäjälähtöisesti. Alku oli sekasortoinen, kun yksi ihminen yritti vetää kahta ohjelmaa. Tarvitaan sopiva määrä ihmisiä, pienen porukan kanssa ei ole enää niin mielekäästä.

Keskusteltiin myös projektien budjettien riittävydestä. Osa keskustelijoista koki, että budjettivähennykset olivat tapahtuneet hankalaan aikaan, osan mielestä budjetti oli ollut riittävä tai että koronatilanne oli pelastanut sen.

Hyviä ja huonoja yllätyksiä matkan varrella

Keskustelussa tuli esiin, että esimerkiksi työtilaisuuksien luominen taiteilijoille on usein tapahtunut yllättävästi. Samoin se, mihin suuntaan omaa työtä on kannattanut lähteä viemään (kentältä tullut tarve). Kaikkea ei voi suunnitella, yllättävien kohtaamisten myötä voi syntyä hankkeita ja työllistymismahdollisuuksia. Hyvänä esimerkkinä on läänintaiteilijoiden osallistuminen Tampereen kulttuuripääkaupunkityöskentelyyn, jonka kautta on pystytty luomaan uusia työtilaisuuksia ja pilotteja jo strategiatyön aikana. Tämä myös edellyttää läänintaiteilijakausien yli menevää toimintaa ja sen koordinoitua.

Ikäviä yllätyksiä olivat myös tilanteet, joissa yhteistyökumppanit kaikkosivat. Läänintaiteilijan on myös oltava ”oikeassa” paikassa, joskus voi myös tulla hyviä sattumuksia.

Keskustelussa nostettiin esiin muun muassa vaikeus päästä kiinni tiettyihin hallinnollisiin rakenteisiin, vaikka olisikin asiantuntemusta vaikkapa kuntaorganisaatioista. Myös oikeiden kumppaneiden löytäminen on ollut välillä hankalaa.

Yllätyksenä koettiin myös se, että Taikessa on paljon sisäisen kehittämisen tarvetta. Taiken notkeus on kuitenkin ollut positiivinen yllätys. Joissakin tapauksissa valtion organisaatio on taipunut nopeasti tilanteen mukaan. Samoin kehittämissuunnitelmassa on ollut tilanteita, joissa pienestä projektiaihiosta voi lähteä kehittymään näyttävä valtakunnallinen hanke.

Pitkäjänteinen toiminta on vaikuttavaa

Taike avaa ovia ja on joustava. Toisaalta Taikesta pitäisi saada vahvempaa työnohjausta, omat taidot ja kokemukset joutuvat joskus kovalle koetukselle. Keskustelussa koettiin, että puuttuu kokonaishallinta, miten kiinnitytään isompaan kuvaan. Mitä oikein tavoitellaan, mitä Taike haluaa meistä?

Keskustelijat totesivat, että taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämiseen liittyvä pitkäjänteisempi kehittäminen verrattuna määräaikaan, viisivuotisiin kehittämissuunnitelmiin, on ainakin ohjelmassa työskenteleville antoisampi. Alueelliset ja taiteenaloittaiset tarpeet ovat erilaisia ja työntekijät hyötyvät selkeästä yhteydestä Taiken lakisääteiseen tehtävään.

Itseohjautuvuus erittäin tärkeää, eikä lähtökohtaisesti mitenkään ristiriidassa Taiken tai kehittämissuunnitelman tavoitteiden kanssa.

Taiteenalojen ja alueiden kattavuus

Reilun taiteen kampanja on ollut hyvä esimerkki taiteenalojen välisestä toiminnasta.

Taiken tapa tehdä asioita ohjaa taiteenaloittaiseen yhteistyöhön. Alueella on helpompi tehdä työtä monitaiteellisesti. Valtakunnallisella tasolla usein keskistytään omaan taiteenalaan, olisi helpompaa, jos keskityttäisiin yhteiseen tekemiseen.

Aikaisempina vuosina on **panostettu** enemmän, nyt on taas **kohdistettu** vähän paremmin ja tehokkaammin. Kun esimerkiksi sarjakuvataide jää pois, se myös jää Taiken sisäisistä keskusteluista. Tulisi miettiä, miten tällaisia aukkoja paikataan.

Rekrytointia pitäisi tulevaisuudessa miettiä Taiken osaamistarpeiden kautta.

On myös muutamia läänintaiteilijoita, joilla ei ole työssään spesifiä taiteenalaa tai työ kohdentuu käytännön syistä jollekin taiteenalalle.

Keskustelussa todettiin, että pienet alat saavat omat hetkensä, sitten voivatkin ”unohtua”. Aina muutaman vuoden päästä tarvitaan uusi innostaja. Kehittämissuunnitelmalle olisi ollut hyvä, että kaikki taiteenalat olisivat

edustettuina. Musiikki on puuttunut kokonaan, ollaan ”soolotaidepainottunut” porukka. Toki tällä sektorilla on eniten edistettävää.

Kannettiin huolta läänintaiteilijoiden määrän vähenemisestä toisaalta maantieteellisesti (Itä-Suomi) ja toisaalta taiteenalojen osalta (kirjallisuus).

Miten Taiken sisäinen yhteistyö sujuu? Taikessa on paljon kehittämistyötä, pitää muistaa varata aikaa yhteistyön rakentamiseen myös sisäisesti.

Viestintään ja sisäiseen yhteistyöhön on Taikessa nykyisin monta foorumia. Yhteistyö Taiken sisällä on parantunut paljon. Esimerkiksi viestinnän kanssa on nyt saatu aikaan hyvää yhteistyötä. Toimii luontevimmin silloin, kun on yhteinen asia, jonka parissa työskennellään. Tarvitaan kuitenkin koordinaatiota ja väliin jonkinlainen kollektiivinen elin, jossa yhteinen mielipide muodostuu. Esimerkiksi kirjallisuustiimi on ollut hyvä linkki vuorovaikutukseen rahoituksen kanssa.

Hierarkiaketju on kuitenkin talossa edelleen vahva, johtoon tuntuu olevan pitkä matka. Tämä näkyy vaikkapa visiotyössä, ylätasolla ei välttämättä tiedetä, että verkostoja ja linkejä kentän suuntaan on jo olemassa. Virasto sisältää kuitenkin edelleen jakolinjoja: virkamiehet ja läänintaiteilijat, määräaikaisuus ja vakinaisuus, tatu ja kehva.

Onkohan aika on mennyt läänintaiteilijanimikkeen ohi? Tarvitaan tyyppejä sekä tuottajalinjalta että taiteilijalinjalta, näin tulee hyvää linkkiä todellisuuteen.

Läänintaiteilijanimikkeen koettiin osin olevan vanhentunut ja tehtävä on nykyisin ennen kaikkea taiteilija-asiantuntijan työtä. Nimikkeestä riippumatta koettiin, että tehtävään tarvitaan rekrytointeja sekä tuottajalinjalta että taiteilijalinjalta, näin saadaan oikea linkitys todellisuuteen. Kokemusasiantuntijuus on keskustelijoiden mukaan tulevaisuudessakin vahvaa valuutaa.

Läänintaiteilijoiden tehtävänimikkeet, työnkuvat ja palkkaus tulee miettiä Taikessa perusteellisesti. Tällä hetkellä koetaan esimerkiksi taideasiantuntijoiden parempi palkkaus epäoikeudenmukaisena. Niin ikään koettiin, että läänintaiteilijan työtä on eniten kyseenalaistettu Taiken sisällä, ei niinkään kentällä.

Tuotiin myös esiin, että kehittämistyötä tehtiin jossain vaiheessa ”läänintaiteilija 2.0” -nimikkeen alla. Tässä oli tavoitteena pohtia myös läänintaiteilijan nimikettä. Tämä kehittämistyö on toistaiseksi unohtunut Taiken visiotyöstä.

Koettiin, että myös nimikettä koskevassa asiassa avoimuutta ja talon sisäistä vuorovaikutusta on tarpeen lisätä.

Miten työn vaikutuksia ja vaikuttavuutta kannattaisi kuvata?

Keskustelun loppuksi pohdittiin, miten parhaiten saataisiin kerättyä tietoa kehittämisohjelmista sekä kuvattua niiden vaikuttavuutta. Todettiin, että laadullinen tutkimus olisi tärkeää ja siihen tulisi tulevaisuudessa kohdentaa resursseja. Korostettiin myös säännöllistä kehittämisohjelmakohtaista raportointia. Niin ikään projektien luokittelu esimerkiksi tavoitteiden mukaan nähtiin hyödylliseksi. Eräänlaista luokittelua tapahtuukin jo ”korituksen” kautta.

Tiedonkeruun ja -tuottamisen ”malli” voisi olla: läänintaiteilijoiden oma raportointi - kysely yhteistyökumppaneille - työryhmä käsittelemässä tätä kokonaisuutta.

Haasteita

Keskustelussa havaittiin kehittämisohjelman toiminnan haasteina seuraavia:

- Kehittämisohjelmaan ei ollut riittävää perehdytystä toimikauden alussa, painopiste oli omassa työsuunnitelmassa
- Työnohjaus oli vähäistä
- Yhden koordinaattorin vastuulla oli kaksi kehittämisohjelmaa
- Maakuntien erilaiset kehitystarpeet eivät ole tulleet riittävästi huomioiduksi, jäi aukkoja
- Oikeiden/tarkoituksenmukaisten yhteistyökumppanien löytäminen on ollut välillä haastavaa
- Tehtävänkuvan kehittäminen
- Taiteenalojen kattavuus ja niiden rajat ylittävä toiminta

Onnistumisia

Keskustelijat tunnistivat seuraavia onnistumisia kehittämisohjelman työskentelyn aikana:

- Kehittämisohjelman projektit ovat työllistäneet keikkoina ja työsuorituksina vuosien 2017–2020 aikana 495 ammattitaiteilijaa ja 232 taideyhteisöä ja laskutusosuuskuntaa.
- Hyvät työsuunnitelmat, yhteisön tuki, koordinaattori avainasemassa kehittämisohjelman onnistumisissa.
- Yhteistyön lisääntyminen taiteenalojen välillä (Reilu taide) ja organisaation sisällä (taiteenalakohtaiset työryhmät)
- Taiken viestinnän toiminta ja yhteistyöhalukkuus parantunut
- Läänintaiteilijoiden mukanaolo alueellisissa ja kuntien työryhmissä on luonut taiteilijoille työtilaisuuksia
- Pienemmät taiteenalat saaneet huomiota

Keskustelijoiden kehittämis ehdotuksia

- Jatkossa parempi perehdytys ohjelmaan
- Kehittämisohjelman suunnitteluun pitäisi lähteä ohjelmatyö- ja vetäjälähtöisesti
- Läänintaiteilija 2.0 -kehittämistyö

Suosituks

Pysyvät kehittämisohjelmat teemoitetaan muutaman vuoden välein. Tämän avulla voidaan toteuttaa ohjelman välitavoitteita nykyistä selkeämmin. Samalla toiminta konkretisoituu ja sitä on helpompi arvioida.

Kehittämisohjelman ja taidetoimikuntien välistä vuorovaikutusta tiivistetään.

Läänintaiteilijoiden työnohjaus toteutetaan jatkossa. Tehtävänkuvaus on valmiina rekrytointia toteutettaessa, jolloin viraston ja kehittämisohjelman tavoitteet ovat mukana työnkuvassa alusta saakka. Työnohjauksella tuetaan läänintaiteilijoiden osaamista ja jaksamista.

Alueellinen ja taiteenalakohtainen kattavuus läänintaiteilijatyössä tulee turvata. Myös maakuntien erilaisiin kehittämistarpeisiin tulee vastata. Tässä on Taiken tiedontuotannolla keskeinen osuus.

Taiteenalakohtaiset työryhmät, joissa yhdistyvät taiteen tukemisen ja kehittämisen toiminnot, ovat osoittautuneet toimiviksi ja niitä on syytä jatkaa. Myös taiteilijoiden sosiaaliturvaan liittyvää yhteistyötä vastuualueiden välisessä työryhmässä tulee jatkaa.

Liite: Itsearviointikeskustelun osallistujat ja taustakysymykset

Osallistujat 26.10.2020

Katriina Andrianov	Tyrskyt, läänintaiteilija
Harri Heinonen	Tyrskyt, läänintaiteilija
Marko Hämäläinen	Tyrskyt, läänintaiteilija
Anna-Elina Isoaro	Tyrskyt, läänintaiteilija
Elisa Lientola	Tyrskyt, läänintaiteilija
Ville Pirinen	Tyrskyt, läänintaiteilija
Hans-Peter Schütt	Tyrskyt, läänintaiteilija
Saara Vesikansa	Tyrskyt, erityisasiantuntija
Annika Dahlsten	Arviointitiimi, läänintaiteilija
Hakola Eva-Maria	Arviointitiimi, kehittämispäällikkö
Paula Karhunen	Arviointitiimi, erityisasiantuntija
Arja Laitinen	Arviointitiimi, hankepäällikkö (muistio)
Laura Manninen	Arviointitiimi, viestintäpäällikkö
Laura Pajunen	Arviointitiimi, suunnittelija
Kaija Rensujeff	Arviointitiimi, erityisasiantuntija

Taustakysymykset

1. Mitä kehittämisohjelmalla tavoiteltiin?
  - Millaisia muutoksia ohjelmalla pyrittiin saamaan aikaan & missä asioissa?
2. Toteutuiko ko. muutos tai osa siitä? Minkä ansiosta tai miksi ei?
  - Mikä edisti, mikä esti/hidasti?
3. Odottamattomat tulokset – yllätykset?
4. Resurssit ja osaaminen
  - Läänintaiteilijoita kaikkiaan 9 - riittävästi? Ajoitus? Taiteenalat/osaamisalueet?
  - Budjetit
  - Toimenpiteiden laatu – panostus tasalaatuisuudesta kaikissa projekteissa?
5. Yhteistyön sujuminen a) Taiken sisällä b) sidosryhmien/kumppanien kanssa
6. Projektit suhteessa kehittämisohjelmaan – oliko suunta yhteinen?
7. Välilliset vaikutukset – voiko näitä arvioida ja miten määritellään?
8. Toiminnan jatkuvuus ja seuranta
  - Miten voisi seurata – mitä asioita kannattaisi seurata?

Raportin laatinut työryhmä: Paula Karhunen, Arja Laitinen